

УДК 94(477-25):711.73

Зацепіло В.Є.

здобувач IV курсу історичного факультету,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ,
науковий керівник – Н.Д. Городня, д.і.н., професор

ВІД МІСТА ВОЛОДИМИРА ДО НОВОЇ ЗАБУДОВИ: ВУЛИЦЯ ВОЛОДИМИРСЬКА

***Анотація.** У статті розглянуто історичний розвиток однієї з центральних вулиць Києва, а саме вул. Володимирської. Простежено основні віхи становлення історичної забудови вулиці на прикладі найвизначніших пам'яток, що розташовані на ній. Проведено історико-архітектурний аналіз прибуткового будинку за адресою Володимирська 45-а, зразка забудови кін. XIX – поч. XX ст., в якому розміщується посольство Республіки Вірменія.*

***Ключові слова:** Київ, вулиця Володимирська, місто Володимира, Старе місто, прибутковий будинок.*

Вулиця Володимирська є історичною композиційною віссю Верхнього Києва, найдавнішої частини української столиці. Верхній Київ, або Старе місто, а саме таку офіційну назву дістав цей район у 1790 р., – це територія міста, обмежена сучасними вулицями Ярославів Вал, Львівською площею, Великою Житомирською, Десятинною, Костьольною та Прорізною. Через всю територію Старого міста тягнеться протягом 2,5 км вул. Володимирська, що пролягає від Старокиївської гори й Андріївського узвозу до сучасної вул. Короленківської [1, с. 31–34].

До 30-х рр. XIX ст. частина Володимирської, що розташовувалася на ділянці стародавнього «міста Володимира», називалася Андріївською, зокрема саме так вона позначена на плані Києва 1803 р. Частина вулиці від Великої Житомирської до Софійського монастиря носила назву Софійської, а від Софійської площі до теперішньої вул. Прорізної – Золотої. Після побудови головної будівлі Київського університету й прорізання (заниження) вулиці, нижня частина вул. Володимирської тимчасово мала назву Університетська. Проте саме тоді вулиця отримала своє теперішнє найменування – Володимирська, а також Велика Володимирська [2, с. 101]. З 1869 р. і до 1901 р. Володимирська вулиця складалася з трьох частин – Десятинної, до сучасного Рильського провулка; Володимирської, до вул. Льва Толстого, й Нижньо-Володимирської, до вул. І. Федорова. З 8 березня 1901 р. до 1922 рр. сучасна Володимирська мала сьогоднішнє найменування, проте у 1922 р. їй було присвоєно назву на честь українського письменника В.Г. Короленка, якою вона володіла до 1942 р. Під час окупації вулиці було повернуте ім'я Великої Володимирської, у зв'язку з існуванням вул. Малої Володимирської (сучасна вул. Олесья Гончара). У січні 1944 р. радянська влада закріпила за вулицею її теперішнє найменування [3, с. 29].

Володимирська вулиця торує свій шлях з ділянки, де була колись розташована Десятинна церква, перший мурований храм Київської Русі, що був збудований рівноапостольним князем Володимиром (996 р.). Фундаменти

Десятинної церкви сьогодні відкриті поряд із Національним музеєм історії України (вул. Володимирська, 2). Сучасна будівля Національного музею історії України була побудована у 1937–1939 рр. для Київської художньої школи архітектором Й. Каракісом. Ця північна частина Старокиївської гори названа археологами «городище Кия», яке з трьох боків мало стрімкі схили, а з півдня майданчик городища оточували високий вал і глибокий рів. «Городище Кия» займало у V–VIII ст. домінантне положення серед інших поселень Київської височини, набуваючи поступово за своїм характером рис міського центру, який формувався. В IX–X ст. дане городище перетворюється на дитинець давнього Києва, де розташовувались князівські палацові споруди, залишки яких ототожнюються зі згаданими в літописі під 945 р. [4, с. 322] Десятинна церква, збудована 1828–1842 рр. за проектом В. Стасова перебувала на місці храму часів Петра Могили (1653 р.). Проте й творіння XIX ст. було зруйноване у 1935 р.

За адресами вул. Володимирська, 20/1, 22, 22-а, 24 розташований ансамбль Софійського монастиря, який був зведений за князя Ярослава Мудрого в 1017 (або 1037) р. Значної перебудови та реставрації монастирський комплекс зазнав у XVII–XVIII ст., зокрема за доби митрополита П. Могили та гетьмана І. Мазепи. За останнього було збудовано триярусну дзвіницю Софійського монастиря (1699–1706 рр.) та зведено 6 нових бань, завдяки чому їх стало 19. В 1852 р. до дзвіниці було надбудовано четвертий ярус, що повернуло їй статус архітектурної домінанти Старого міста [5, с. 101–107; 6, с. 246–248].

На Володимирській 40-а стоять ще одні свідки величі «міста Ярослава» – Золоті ворота, залишки яких зараз містяться під захисною спорудою-реконструкцією, збудованою 1982 р. до відзначення 1500-річчя Києва та відреставрованою у 2007 р. Незважаючи на пошкодження, завдані 1240 р., Золоті ворота продовжували існувати й були засипані 1751 р. Знову відкритими для людського ока залишки Золотих воріт стали у 1832 р. завдяки К. Лохвицькому, й укріплені та огорожені були у 1836–1837 рр. З сер. XIX ст. був розбитий Золотоворітський сквер [1, с. 50–51].

За адресою Володимирська, 57 знаходиться будівля Національної опери України, зведена 1897–1901 рр. за проектом архітектора В. Шретера, на місці міського театру, який перебував тут у 1856–1896 рр. до того, як згорів під час пожежі. У новій споруді театру, 1 вересня 1911 р. було вбито російського прем'єр-міністра П. Столипіна, а 10 червня 1917 р. на II Військовому з'їзді проголошено І Універсал Української Центральної Ради [4, с. 273–274]. А сама УЦР у 1917–1918 рр. займала будівлю Педагогічного музею, на Володимирській 57, що була спроектована київським архітектором П.Ф. Альошиним й зведена у 1909–1911 рр. Саме тут 23–29 січня 1919 р. проводився Трудовий конгрес, що підтримав Акт злуки. Наразі приміщення споруди займає Будинок вчителя та інші установи [4, с. 279–281].

На вул. Володимирській, 60 розташовується Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, що займає споруду 1837–1842 рр. побудови, яка отримала назву Червоний корпус, й була зведена за проектом архітектора В. Беретті. Будівля Університету постраждала від пожежі 1943 р. й реконструювалася в 1945–1949 рр. під керівництвом киянина П.Ф. Альошина. Спорудження Університету здійснило значний вплив на подальший розвиток Києва, зокрема на планування центральної частини міста, розвиток забудови вул.

Володимирської у класицистичних формах та просування міського простору південніше, продовжуючи трасування Володимирської вулиці [5, с. 111–112].

Серед будівель кін. XIX – поч. XX ст., які переважають на вул. Володимирській, особливу увагу ми можемо приділити фасадному прибутковому будинку із флігелем, за адресою Володимирська, 45, де розташовані Посольство Республіки Вірменія в Україні та київський Дім вчених відповідно. Єдиний ансамбль садиби В.С. Качали було створено у 1891–1892 рр. архітектором О. Хойнацьким. План садиби площею приблизно 0,51 га розроблявся навесні 1888 р. землеміром Й. Шумінським. Власник, інженер-технолог В.С. Качала, був сином галицького діяча, члена-засновника «Просвіти» та НТШ С. Качали, й володів закладом «Мінеральні води». Територія садиби була придбана у вересні 1887 р. в очільника дворянства князя М. Репніна на ім'я дружини Качали, М.М. Качала. Проте обоє з подружжя померли у 1894 р., й через борги маєток був проданий спадкоємцями у 1907 р. [7, с. 305–308]

Прибутковий будинок є яскравим зразком доби еkleктизму в архітектурі Києва, зважаючи на скульптурний декор ренесансно-барокового характеру. Маєток є П-подібним в плані, з поверхом на дві квартири й глибокою аркою-брамою, що веде на подвір'я-курдонер. Фасадний будинок, за адресою Володимирська 45-а, має рустований нижній ярус й верхні поверхи з різноманітними віконними сандриками. Поверхи об'єднуються коринфськими колонами, на яких тримається антаблемент й високі дахові вежі [3, с. 284]. Три групи атлантів та повногрудих каріатид розміщені на першому поверсі, являючи собою напівфігури-герми з нижніми частинами тулуба – пілястрами. Каріатида, що тримають балкон другого поверху, розміщені у традиційно усталеній позиції анфас [8, с. 161–162]. Вгодовані путті у центрі центрального ризаліту тримають в руках, як смолоскип, так і табличку з абрєвіатурою S.P.Q.R. та совою.

У фасадному будинку, де зараз розміщується Посольство Республіки Вірменія, в 1910-х рр. проживав В.Ю. Любинський, лікар-фармаколог, міністр народного здоров'я й опіки Української Держави в травні-грудні 1918 р. Саме на його квартирі, збирались у березні-квітні 1918 р. за його активної участі члени організації «Українська народна громада», створеної з метою встановлення гетьманської влади П. Скоропадського й підготовки державного перевороту. Серед відвідувачів були, крім П. Скоропадського, Б. Бутенко, Г. Зеленецький, І. Полтавець-Остриця, С. Шемет, В. та М. Кочубей. Згадуючи особняк у курдонері, відмітимо, що там розташовувалися Київське громадське зібрання (клуб ліберальної інтелігенції, з 1907 р.), за Гетьманату комендатура м. Києва, на чолі з М. Тишинським, Будинок лікаря в міжвоєнний період, а під час Другої світової війни, у 1941–1942 рр. – Культурна референтура ОУН, на чолі з О. Ольжичем й у складі О. Теліги. Будинок вчених розміщується в особняку з 1947 р. [4, с. 285]

Таким чином, доміанти історичної забудови вул. Володимирської належать до різних архітектурних стилів, від монументалізму до еkleктики, проте складають собою гармонійну цілісність. Пам'ятки архітектурного мистецтва, що розташовані на вул. Володимирській відіграли роль у розбудові м. Києва та стали місцем визначних подій в українській історії.

Список використаних джерел та літератури

1. Друг О. Вулицями старого Києва. Л.: Світ, 2013. 512 с.

2. Кудрицкий А.В. Киев. Энциклопедический справочник. Киев: Главная редакция Украинской Советской Энциклопедии, 1985. 794 с.
3. Гедз В. Топоніміка київських вулиць періоду нацистської окупації 1941–1943 рр. в історичних дослідженнях. *Військово-історичний меридіан*. Вип. 2 (12). К., 2016. с. 26–33.
4. Звід пам'яток історії та культури України: Енциклопедичне видання: У 28 т. Кн. 1: Ч. 1: А – Л / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. К.: Голов. ред. Зводу пам'яток історії та культури при вид-ві «Українська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1999. 608 с.
5. Жариков Л.Н. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. Том 1. Киев; Киевская область. К.: Будівельник, 1983. 160 с.
6. Звід пам'яток історії та культури України. Енциклопедичне видання. У 28 т. Кн. 1, ч. 3: С-Я / Редкол.: Відп. ред. П. Тронько та ін. К.: Голов. ред. Зводу пам'яток історії та культури при вид-ві «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2011. 1217 с.
7. Друг О., Малаков Д. Особняки Києва. К.: Кий, 2004. 824 с.
8. Малаков Д. Прибуткові будинки Києва. Київ: Кий, 2009. 386 с.

УДК 621.397.13(477.72):373.5.016:94

Звада І. І.

здобувач ІV курсу спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія),

Херсонський державний університет, м. Херсон,

науковий керівник – Г.М.Михайленко, к.і.н., доцент

РОЗВИТОК ХЕРСОНСЬКОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ ІСТОРІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті розглядаються процеси створення і подальшого функціонування телебачення на території міста Херсона і Херсонської області з архівних джерел. Прослідковано принцип роботи регіонального і центрального телебачення і вплив телебачення на повсякдення громадян. Також порівнюються темпи розвитку телебачення між СРСР і США. Розглядається сучасний стан регіональних телеканалів. А також переглядаються способи і особливості вивчення історії херсонського телебачення в закладах загальної середньої освіти*

***Ключові слова:** телебачення, радіомовлення, реформи, засоби масової інформації, телевежа, позакласний захід, екскурсія*

Телебачення в сучасному світі є одним з найголовніших засобів масової інформації. На телеекранах глядачів транслюють абсолютно різні жанри програм – від концертів до програм про природу. Історія показує який складний шлях було пройдено для того, щоб в сучасному світі перегляд телевізору стало звичною справою.

Телевізійне мовлення розпочинає свою історію в Україні у 1951 році, а саме 6 листопада. Саме тоді у ефірі Київського телецентру вперше була продемонстрована художня кінострічка «Велика заграва». Проте на той час в